

Fastelavnstraditioner på Alheden i gamle dage.

Af Inger Merstrand, Lokalthistorisk Forening 2021

Efterhånden forsvinder mange gamle traditioner som f.eks. ringridningen til fastelavn på Alheden før Anden Verdenskrig. Heldigvis nåede den næsten 90-årige Marinus Johansen i 2005 at fortælle om dengang, fastelavn var et af årets højdepunkter og en fest for de voksne med ringridning og bal i modsætning til nu, hvor det er børnenes fest, og de slår katten af tønden. Det var en tradition, der slet ikke var kendt på Alheden før omkring midten af 1900-tallet.

Her er et fastelavnsoptog fotograferet ud for Afholds Hotellet i Frederiks i 1930'erne. Forrest står to klovne og musikanterne Vagner Würtz og Pe' Graugaard, og længst til højre ser man ringriderkongen, som har fået en kongekrone på hovedet i stedet for skråhuen.

Flot udklædte ryttere

Marinus blev født i Grønhøj i 1916 og boede på egnen hele sit liv. I hans ungdom var der mange karle og heste på gårdene på egnen, og der kunne være omkring 25 ryttere, når der var ringridning i byen til fastelavn. Det foregik altid på en stor plads bag den gamle brugsforening (Grønhøj Skivevej 7).

Ungdomsforeningen lejede pladsen for et år for 20 kr., og om sommeren blev der spillet fodbold på den. Her blev galgen med ringen stillet op nogle dage før fastelavn, så karlene kunne nå at øve sig lidt, inden de samledes til ringridning på pladsen om formiddagen fastelavns søndag, hvor alle i byen kom for at se på selv i frost og kulde. Alle rytterne var flot klædt ud som dragoner med skråhuer og hvide skjorter med stofskærf. Også hestenes seletøj var pyntet med rødt lærred og guldbånd, for der var ikke alene præmier til ringriderkongen og kronprinsen, men også til karlen med den flottest pyntede hest.

Her ses Marinus Johansen som 18-årig ved ringridningen i Grønhøj i 1934. Bemærk lansen, som han holder i hånden. Der er bestemte regler for længden af både lanse og ring. Lansen skal være fra 50 til 160 cm., og ringen, som rytteren skal ramme under galop, har en diameter på 11 til 32 mm.

Red rundt på egnen i optog med charabanc i spidsen

Den, der ramte ringen flest gange, blev ringriderkonge, og den, der gjorde det næstflest gange, blev kronprins. Når ringridningen var forbi, tog alle hjem og spiste til middag, og om eftermiddagen red karlene rundt i optog til gårde og huse på egnen med en charabanc i spidsen med to musikanter og to klovne. De første spillede hornmusik, og de sidste lavede kunster. Det var festligt at se, når de flotte ryttere kom ridende. De gjorde holdt og sang ved alle gårde og huse, mens musikken spillede, og klovnene optrådte, og alle steder blev de budt på saftvand eller vin og småkager, eller de blev budt indenfor til kaffe og kage. Efterhånden blev alle mere og mere lystige. Ikke mindst dem på charabancen, for de havde øl og brændevin med i vognen og fik derfor mere at drikke end de øvrige.

Bal i forsamlingshuset

Om aftenen stod ungdomsforeningen for et bal i forsamlingshuset med musik af Pe' Graugaard og hans datter. Han kunne både spille på horn og slå på tromme, og hun spillede klaver. Desuden spillede enten Osvald Jacobsen eller Vagner Würtz på violin, og så blev der ellers danset polka og Skæve Thorvald og andre af de kendte danse fra kl. 21 til kl. 2. Herefter blev der samlet ind i en hat til en times overdans. Dagen efter var der mange, som havde tømmermænd og var godt trætte, men nu var det også børnenes tur. De havde fri fra skole og gik rundt og raslede, ofte flere sammen og klædt ud i gammelt tøj og med maske på.

Gamle, tyske opskrifter på fastelavnsboller og fastragribler

Hvordan de første kartoffeltyskere har fejret fastelavn, har vi desværre ikke nogen overleveringer om, men det er til gengæld lykkedes at finde nogle gamle opskrifter på tyske fastelavnsboller og fastragribler, som blev bagt på Alheden.

Lokalhistorisk Forening har bl.a. bragt opskrifterne i sit årshæfte 1983 sammen med gamle kartoffelopskrifter. Der er tale om en gærdej med få ingredienser, og den formes til firkantede boller, som steges i fedt på en pande. Opskrifterne er nemlig fra før den tid, da folk havde jernkomfur, og man har ikke villet tænde op i den store bageovn for så lidt. Opskrifterne er fået ved indsamling på egnen og kan findes på karuplokalhistorie.dk under årshæfter, hvis nogle af læserne skulle have lyst til at afprøve dem.

Dette billede af Marinus og hans 9 år ældre bror, Jakob, er taget i 1932 og viser, hvor flot hestene er pyntede til ringridningen. Marinus fortalte, at både han og Jakob altid gjorde meget ud af at pynte deres heste, og at han også flere gange havde vundet en præmie for den flottest pyntede hest. .